

Ceza Muhakemesi Kanunu'na 7188 sayılı Kanun'la eklenen geçici 5. maddede yer alan “...kovuşturma evresine geçilmiş,...” ibaresinin aynı bentte yer alan “...basit yargılama usulü...” yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline ait Anayasa Mahkemesi kararı

1/1/2020 İtibarıyla Kovuşturma Evresine Geçilmiş Dosyalarda Basit Yargılama Usulünün Uygulanamayacağını Öngören Kuralın İptali

Anayasa Mahkemesi 25/6/2020 tarihinde [E.2020/16](#) numaralı dosyada, Ceza Muhakemesi Kanunu'na 7188 sayılı Kanun'la eklenen geçici 5. maddede yer alan “...kovuşturma evresine geçilmiş,...” ibaresinin aynı bentte yer alan “...basit yargılama usulü...” yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline karar vermiştir.

İtiraz Konusu Kural

İtiraz konusu kural, yargılama aşamasında olup henüz hüküm kurulmamış dosyalarda ceza miktarı üzerinde fail lehine etkisi olan basit yargılama usulünün belirli bir tarihten sonra

kovuşturma aşamasına geçilmiş dosyalarla sınırlı olarak uygulanmasını öngörmektedir.

Başvuru Gerekçesi

Başvuruda özetle, lehe hüküm niteliğinde olan yargılama usulüne ilişkin düzenlemelerin tüm davalarda uygulanması gerektiği belirtilerek kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Hukuki belirliliğin ve hukuk güvenliğinin gereği olarak Anayasa'nın 38. maddesinin birinci fıkrasında yer alan *"...kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez"* hükmüyle aleyhe kanunun geçmişe uygulanması yasaklanmıştır. Ceza normlarının zaman bakımından uygulanmasını düzenleyen bu kural kanunilik ilkesinin bir alt ilkesi olan *aleyhe kanunun geçmişe uygulanması yasağı* olarak ifade edilmektedir. Bu yasak kişi özgürlüğü lehine kabul edilmiş bir güvence niteliğindedir.

Suç tarihinden sonra yürürlüğe giren kanunun aynı fiili suç olmaktan çıkardığı veya aynı suç için daha hafif bir ceza öngördüğü durumlarda ise diğer bir alt ilke olan *lehe kanunun uygulanması ilkesi* gündeme gelmektedir.

Anayasa cezayı ağırlaştıran kanunun yürürlük tarihinden önce işlenmiş suçlara uygulanmasını açık biçimde yasaklamıştır. Hukuki belirliliğin ve hukuk güvenliğinin bir sonucu olan bu yasak, aynı zamanda suçun işlendiği tarihteki kanuna göre lehe olan sonraki kanunun uygulanmasını da gerekli kılmaktadır. İşlendiği tarihte suç sayılan bir fiilin daha sonra yürürlüğe giren kanun ile suç olmaktan çıkarılması veya ilga edilen kanuna nazaran anılan suç fiiline daha hafif bir ceza öngörülmesi durumunda mülga kanunun aleyhe hükümlerinin uygulanmaya devam edileceğinin kabul edilmesi, suçların ve cezaların ancak kanunla belirleneceğini emreden suç ve cezaların kanuniliği ilkesi karşısında bireylerin

öngöremeyecekleri bir ceza ile cezalandırılmaları sonucunu doğuracaktır. Bunun ceza hukuku alanında kişilerin hukuki güvenliklerini anayasal güvenceye bağlamayı amaç edinen suç ve cezaların kanuniliği ilkesiyle bağdaştırılması mümkün değildir.

Anayasa'nın 141. maddesi gereğince devletin yargılamaların gereksiz yere uzamasını engelleyecek etkin tedbirler alması gerekir. Bu bağlamda hukuk sisteminin ve özellikle yargılama usulünün yargılamaların makul süre içinde bitirilmesini mümkün kılacak şekilde düzenlenmesi makul sürede yargılanma hakkının bir gereğidir. Bu bağlamda bazı suçlar için yargılamanın daha kısa sürede sonuçlandırılmasını sağlayacak yargılama usullerinin belirlenmesi kanun koyucunun takdir yetkisindedir. Ancak bu amaçla alınacak kanuni tedbirlerin yargılama sonucunda işin esasına yönelik adil ve hakkaniyete uygun bir karar verilmesine engel oluşturmaması gerektiği de tartışmasızdır.

Bu kapsamda bazı yargılama usulü kuralları, kovuşturulan fiiller için öngörülen ceza miktarlarını etkileyebilmektedir. Ceza miktarını etkileyen yargılama kurallarında failin lehine olan düzenlemelerin geçmişe uygulanmaması, suçta ve cezada kanunilik ilkesiyle bağdaşmaz.

Ceza Muhakemesi Kanunu'nda basit yargılama usulünün uygulanması sonucunda mahkûmiyet kararı verildiği takdirde cezada dörtte bir oranında indirim yapılması öngörülmektedir. İtiraz konusu kural ise belirli bir tarihten önce kovuşturma aşamasına geçilmiş dosyalarda basit yargılama usulünün uygulanamayacağını hüküm altına almıştır. Buna göre kural yeni bir yargılama usulünün uygulanabileceği dosyalarda ceza miktarı üzerinde fail lehine etkisi olan basit yargılama usulünün belirli bir tarihten sonra kovuşturma aşamasına geçilmiş dosyalarla sınırlı olarak uygulanmasını öngörmek suretiyle Anayasa'nın 38. maddesini ihlal etmektedir.

Anayasa Mahkemesi açıklanan nedenlerle kuralın Anayasa'ya

aykırı olduğuna ve iptaline karar vermiştir.